

FREDDIE LANGRIND:

> BELLMAN PÅ NORSK <

Bellman-viser er oversatt til over 20 språk, herunder dansk og islandsk, men ikke norsk før jeg tok fatt. Dette bekreftes av Bellmansällskapet i Sverige. Om «Bellman i Norden» side 11. Skjønt oversette? Man kan ta for seg ord for ord, men ofte ikke bli særlig klokere. Avklaringene peker mot en helt annen verden, der detaljer og omgangsformer mildt sagt virker fremmede. Måten å bruke språket på kan også føles unaturlig. Man kan forstå de fleste ordene, men likevel ikke få med seg meningen. Ganske snart dukker en gåte opp, man mister tråden ... og finner den ikke igjen. Jeg prøver å male ut «ordbilder» vi kan kjenne oss igjen i, men selvsagt innenfor mesterens ramme. En annen utfordring er det store antall vers Bellman ofte bruker. Man må kutte noen, men hvilke? Ulike artister kutter ulikt. Jeg prøver å sammenfatte innholdet i et praktisk antall vers, slik at visen blir lik hver gang. Og så er det Bellmans rimsmedkunst og de mange innfall og ordspill, ofte i korte, imperative setninger og intrikate verseformer. Å få til noe lignende uten at det bare blir svada og rim for rimeriets skyld, er en formidabel utfordring. Han strør også om seg med navn på antikkens guder og helter, i tillegg til de norrøne. Jeg bruker kun de som folk flest kjenner i dag. Min grunntanke er å få fram at Bellmans viseskatt ikke bare er løslupne drikkeviser og pen musikk. Finn fram til det underfundige og burleske, tvetydighetene og satiren, hans spinn om mennesker i grenseland ...

TLF 481 44 047

E-post: f-langri@online.no

I KJØMDA:

www.freddie-langrind.com*

PR. FEBRUAR 2008

FE = Fredmans epistler (1-82) / Bellmans hovedverk 1790

FS = Fredmans sang (1-65) / Oppfølger 1791

HISTORISK VISEKÅSERI
> BELLMAN PÅ NORSK <
● 1 TIME + ● 8-10 VISER

FE 2: La fela di danse! *Nu skruva fiolen* (SIDE 2)

FE 23: Akk, du min moder *Ack, du min moder* (SIDE 2)

FE 38: Unna, vik unna! *Undan ur vägen* (SIDE 3)

FE 43: Varm mer øllebrød *Värm mer öl och bröd* (SIDE 3)

FE 69: Dansemester Mollberg, brødre *Se dansmästarn Mollberg, bröder* (SIDE 4)

FE 71: Ulla, min Ulla *Ulla, min Ulla* (SIDE 4)

FE 72: Blendende nymf! *Glimmande nymf* (SIDE 5)

FE 80: Liksom en hyrdinne *Liksom en herdinna* (SIDE 5)

FE 81: Merk deg vår skygge *Märk hur vår skugga* (SIDE 6)

FE 82: Hvil deg ved denne kilde *Vila vid denna källa* (SIDE 6)

FS 5c: Vår broder Glock har vandret hen *Så slår min Glock nu locket till* (SIDE 7)

FS 14: Om jeg hadde seks tusen daler *Hade jag sextusende daler* (SIDE 7)

FS 16: Er jeg født, så vil jeg leve! *Är jag född, så vill jag leva* (SIDE 8)

FS 32: Tre fram, du nattens gud *Träd fram, du nattens gud* (SIDE 8)

FS 47-54: Et lte syngespill «HENDELSER OMKRING BACCHI KONKURS»:

FS 47: Proklama i Bacchi konkurs *Bacchi proklama* (SIDE 9)

FS 48: Booppgjør i Bacchi konkurs *Bacchi bouppteckning* (SIDE 9)

FS 49: Utsettelseskjennelse i Bacchi konkurs *Uppskovsutslag i saken* (SIDE 9)

FS 64: Fjærlett vingesus på Haga *Fjäriln vingad syns på Haga* (SIDE 10)

> ARBEIDET FORTSETTER <

* Utenom «Bellman på norsk»: Egne viser/noter og mp3-demoer fra prosjektene «VILLSTRÅ OG GROBLAD», «SPILLOPPER!» og «SYNG, MINE STRENGER!», samt «SVERDRUP SUITE» og andre korverk (noter), og «OLA FRENDES ALMUEVISER» og andre egne skrifter.

FE2: La fela di danse!

Nu skruva fiolen / Info side 11

La fela di danse
når du har stemt sin streng,
født i himmelseng
som din fars poeng
og den moderlige tåre!
Beredt til å sanse
i Bacchi høye stand,
legg nå fela an,
vis at buen kan
øse klanger av din åre!
Du svetter, javel,
da vet jeg hva som leger;
den skjønneste mamsell
som fyller ditt beger,
som, som, som ... som for oss alle!
Og syndefallet
skjer vel helst en annen kveld!

I nymfenes skare
er du den rette mann,
at du vil og kan
over all forstand
vekker vinterbleke sjeler!
En ildfull fanfare
vil tenne våre bål!
Hvilket edelt mål,
Fader Berg sin skål!
Dine toner er juveler
i dagenes støv,
et smykke for vårt minne
før piker tygger drøv
så trette og trinne,
som, som, som ... som vi blir alle!
Og syndefallet
enses ei når man er døv!

Jeg elsker det skjønne
forkledt som nymf og vin,
men man er ei svin,
det er god latin
å ta en og en av gangen;
en nymf i det grønne
og vin i høye krus,
det er to slags rus,
som kan vris og snus,
velg deg eplet eller slangen!
Min broder, gi tål!
Spill opp for valgets kvaler!
Den siste som si´r skål!
blir enslig betaler,
som, som, som ... som frelser alle!
Og syndefallet,
det er Sankte Fredmans mål!

FE23: Akk, du min moder

Akk, du min moder / Info side 11

Akk, du min moder, si hvem som sendte
deg til min faders seng!
Du første gnisten til mitt liv opptente,
akk, jeg arme dreng!
Se, dine lyster
river og kryster
i min usle kropp!
I din oase,
i din ekstase
skull´ du ha sagt stopp!
Lås skull´ vært satt ved dom
./ for din jomfrudom. ./

Et trofast hjerte glatt jag forakter,
tvi både far og mor!
Her ligger jeg i rennsten´ og betrakter
mine gamle skor!
Tvi suppedaser!
Frakken i traser!
Skjorten svart som sot!
Se på parykken!
Jeg trenger krykken
for min skjeve fot!
Det kribler i min kropp;
./ Kom og hjelp meg opp! ./

Men krodør´n åpnes, lukene viker.
Hei du, min gode dreng!
Morgenen våkner opp og stjerner sniker
ned i tåkens seng.
Solstråler fødes,
kirkespir glødes,
luften blir så sval.
Hvor er nå kappen?
Her ser jeg trappen
ned til Bacchi hall!
Gi meg en sup, min sjel
./ tørster snart i hjel! ./

Med denne skål vil straks sjelen røres
her ved mitt bord og krus.
Nå skal de stive ledd omsider smøres,
smøres i en rus.
Hurra, courage!
Lystig, bagasje!
Frisk i flasken, hei!
Nå er jeg modig,
tapper og frodig,
og jeg frykter ei!
Enda en sup ell´ par!
./ Takk, min mor og far! ./

FE 38: Unna, vik unna!

Undan ur vägen / Info side 11

Unna, vik unna! Se dødens følge med staffasjer,
fremst går profossen som drabelig tambur!

/- - /- - / Fløytisten stolt med små mustasjer
rødsprengt og trinn tar han fram sin pipelur!

Tromslager´n trommer,
Mollberg selv i siste skrik,
snøfter og brummer / og roper: Vik!

Nikke til Mollberg! Se der, madam, at Mollberg nikker,
løfter på hatten med ubeskjeden glans!

/- - /- - / Med skobespar han takten prikker,
ett-to og ett-to, hold takten, uten stans!

Se som han spretter
med parykk og nye skor,
hvite mansjetter / og sørgeflor.

Se Dalbergs Kajsa, der hun i gluggen står og gråter,
røddøyet, likblek og med en kullsvart kjol!

/- - /- - / Hør harpespill i grenden låter -
der tar en krovert en smidig kapriol.

Fru korporalen
støttes vennlig i en krok,
hever pokalen / og salmebok.

Se prosesjonen! Kam´rater, hvem er død i grenden?
Jo korp´ral Boman som lå så lungesyk.

/- - /- - / Se Christian Wingmark, beste frenden;
hvitklut i ermet og svart rosettparykk!

Han midt i stredet
går ved Bergstrøm, så dernest
kelneren Ede / og så en prest.

Belgråkker´n går der med orgelspiller´n ved sin side,
krovert på Sodom og ditto på Kryp-inn.

/- - /- - / Med verdighet skal følget skride;
tromslager´n virvler og dunker på et skinn.

Tett framfor vakten
lunker klokker´n rød og full,
svinger i takten / en skuffe muld.

Salige Boman har levd som oss av menn´ske-arten,
nå er han standdød. - Akk, er han død? Bevars!

/- - /- - / Han siste gangen trimmet barten
på Bruna Døren ifjor, omtrent i mars.

Kom, la oss raske,
men hva er vårt liv, et bluss?
Boman, din aske / hedres til pluss!

FE 43: Varm mer øllebrød

Värm mer öl och bröd / Info side 11

Varm mer øllebrød,
lån madam Wingmarks kanne
til karve-kok, Susanne,
varm vår store kobberpanne
glohetet rød!

Re straks opp en seng,
skaff silkesett på flekken,
lukk vindu´, pass på trekken,
vugge, stol og messingbekken,
lys og forheng!

Steng døren, steng!

Slipp gardinene, men sakte -
Denne nymf står høyt å akte,
hennes glans får vi betrakte!
Amor, kom og styrk henne med guddoms glød!

Varm mer øllebrød,
lån madam Wingmarks kanne
til karve-kok, Susanne,
varm vår store kobberpanne
glohetet rød!

Rhinsk vin, melk og mjød,
mer ølost-myse, kjære,
bring alt hva du kan bære,
alt hva nymfen vil begjære,
lett hennes nød!

Syng henne din sang,
et hjerte fryktsomt brenner,
det blod som deri renner
snart den nye flamme tenner,
deler sitt sprang!

Nymf, hvilken tvang!

Tusen døder om deg klemmer,
selv ekstasens svimle gjemmer
har en død som du fornemmer;
marken i et kronblad volder blomstens død!

Rhinsk vin, melk og mjød,
mer ølost-myse, kjære,
bring alt hva du kan bære,
alt hva nymfen vil begjære,
lett hennes nød!

FE 69: Dansemester Mollberg, brødre

Se dansmästarn Mollberg, bröder / Info side 11

Dansemester Mollberg, brødre,
i vår skjenkestue,
støtter seg til int' rioret
med sin fiolin!
Bukkende med dristig bue,
dertil rytmefoten,
hopper inn og ut av noten,
yr og genuin!

Himmel, se der!,
der falt han over disken
temmelig nær
hvor kro-madam har fisken!
Se der drypper fiskelaken
under dobbelthaken,
nesen rødmer, minnes smaken
av en taffelvin.

Se vår krovert der med kannen,
vaksom i sin iver,
tørker svetten kjekt fra pannen
og slår til med skratt
straks han ser at Mollberg sviver
og på gulvet vender,
og når han mot taket spenner
opp sin fordums hatt!

Ulla blir arg
med kledelige fakter ...

Mollberg blir varg
som etter lammet jakter ...
Begge skratter, begge skriker!
Tonene prediker!
Rak i ryggen! Tiden sviker
alle i vår natt!

Nei-nei, søster, hold in magen,
hold inn magen, jente!
La så barmen, hvit som dagen,
duve for vårt syn!
Samle føtter! Bruk talentet!
Vekk med lyst og lanke!
Ler du, lille? Øyets tanke
kiler ved mitt bryn!

Ledig og løs!
Stå ikke dum og trumpen!
Mer grasiøs!

Hva sa jeg deg om gumpen?
Gumpen inn og følg min hale!
Hør min tordentale:
Gi meg gnist og ild fatale,
vær vår himmels lyn!

Syng, min engel, når jeg drikker,
danse når jeg spiller,
her er Mollberg - svett, men sikker
og fremdeles kvikk!

Styr deg, kutt ut grafs og griller,
knær skal ikke bøyes!

Ingen ublid vilje føyes,
vekk med snakk og snikk!

Som på madam
skal barm og tanke svulme!

Magen ei fram!

La brenne, ikke ulme!

Før deg ei som dreng og drone,
du har brud med krone!

Her er ingenting å sone!

Dans og syng og drikk!

FE 71: Ulla, min Ulla

Ulla, min Ulla / Info side 11

Ulla, min Ulla, jeg byr deg med glede
somren som jordbær med melk og vin,
eller en karpe fra dammen her nede,
eller fra kilden en vannfylt terrin!

Dørene åpnes av vindene ville,
blomster og granris vellukt sprer,
himlen bebuder en dag av de snille,
som du ser -

E'kke det guddomlig - Fiskartorpet, hva?
Guddomlighet for øyet!

Se de stolte stammer som står rad i rad
med friske blad!

Se den lune viken her med lund og le!
Se der ute mellom diker åkrene!

E'kke det guddomlighet - for alt vi vet?
Guddomlighet! Guddomlighet!

Skål der i vindu'! God middag, min skjønne!

Hører du spillet fra klokketårn?

Ser du at støvskyen dekker det grønne? -
støvet fra vogner og kjerrer i går'n!

Rekk meg her ute, barmhjertige granne,
her er min gestus, hvor er din? -
hva med en skive, kan hende en kanne
taffelvin?

E'kke det guddomlig ...

FE 72: Blendende nymf!

Glimmande nymf / Info side 11

Blendende nymf, gnistrende øye,
himmelsk gestalt på dunbåren høyde,
uskyldens styrke,
kom, kom nå og dyrke
ved et spedt og utbrent lys
søvnens gud, vår Morfeus!

Lemmen er stengt, porten er lukket,
over ditt hår er nattluen trukket,
og Norstrøms piskparykk
den henger på sin spik.

∴ Sov, sovne inn ved min musikk... ∴

Bokfinken nyss, nyss Cajsa Lisa,
slumrende lød dens kvitrende vise.
Solen har veket
og skygger har leket,
ensomhetens stillhet rår,
jeg til Venus´ leie går.

Regnet som kom med buldrende lue
hvelver mot sky sin branngule bue
kranset så himmelskjønt
av purpur, gull og grønt;

∴ Jupiters flukt er oss belønt! ∴

Sov nå, min nymf, drøm om min lyre
inntil vår sol står opp klokken fire,
og du deg strekker
og armene rekker
til mitt beger og min favn -
jeg er nærhet, ikke savn.

Nesten som død, men takk! hun puster!
Vellyst gir liv og kjærlighet rustet -
Men om din puls slår matt,
så døser du mot natt:

∴ Tone, vær tyst - god natt, god natt... ∴

FE 80: Liksom en hyrdinne

Liksom en herdinna / Info side 11

Liksom en hyrdinne, høytidskledd,
ved kilden en junidag
trår Ulla, vår nymf, dens frodige bredd
med blomster av alle slag.
Og har man kløver, hegg og syren,
hvem trenger da den edleste sten?
Vår Ulla binder seg en krans
og svinger i nymfenes dans -

Og sådan på Floras blomsterfest
fikk Ulla sin skjønne skrud
for turen med Mollberg - karslig med hest,
som sanselig sommerbrud.
Til Første Torpet utenfor by´n
der egnen er for guder et syn!
Brunsvikens bølger kruset slo
som pulsslag i drømmer og blod.

De kom i sin vogn ved middagstid
i Jupiters tordenbrak,
og den fikk seg le som var likvid
hos kro-mutter, raus og rak.
Fra Dandryd kirke hørtes et spill
og livet løp dit sansene vil
med dans på bord og granbars-gulv,
med list og med lam, og med ulv -

Nå gikk de små begre hastig rundt
og Mollberg han falt av stol´n,
mens nymfen fant beg´ret heller grunt,
hun sølte det ut på kjol´n;
hun slo i bordet, krevde sin rett,
rev av seg kjole, krans og korsett!
Og mor på torpet uten krus,
lot herskapet borge sin rus!

På grønnskimmret eng går hesten gul
og brisker sin man mot sky
så tauverk og skjæker, kjerre og hjul
er fristende nær å fly!
I høylydt brunst med prustende knegg
fordrives stillhet, fluer og klegg,
men Ulla er en kullseilt fru
og snorker med Mollberg ennu.

FE 81: Merk deg vår skygge

Märk hur vår skugga / Info side 12

Merk deg vår skygge, merk Movitz, min bror,
at den i mørket forsvinner.

Se gull og purpur i graverens jord
og at mulden vinner.

Fergemannen ved sin brusende elv
tar en skilling for et *jeg* og et *selv*.

Hvor er den drue som trøster?

Så derfor, Movitz, kom hjelp meg og hvelv
gravsten over vår søster!

Akk, disse lengsler og skygger i skjul
under de susende grener,
der tid og døden, så skjønn og så ful,
sine støv forener!

Aldri søkte noen agg i din sti,
lykken, ellers i sin vandring så fri,
aldri til gravene iler!

Fienden viker, lar buen forbli,
bryter fromt sine piler.

Lill klokken klemter ved storklokkens dønn,
kantor'n har grønnpryd fra lunden,
og med hans skrålende korgutters bønn
signes minnestunden.

Veien opp mot graven følges vi ad,
tråkket ned er rosers gulnede blad
og over morknede bærer
står den fulltallige, sortkledde rad
bukkende med tårer.

Så gikk til hvile fra slagsmål og bal,
kranglefant Løfberg, dine make.
Her strekkes gresset mot himlens portal,
du står matt tilbake.

Hun fra Danto-bommen vandret sin vei
og med henne mang en lystig galei.

Løfberg, mon tro du vil falle?

Tørsten var hennes og knusktørr er jeg;
tørsten rammer oss alle!

FE 82: Hvil deg ved denne kilde

Vila vid denna källa / Info side 12

Hvil deg ved denne kilde
om så du trenger det og vil det!
Sett deg til frokostgilde
med urtedram og vilt og vin!
Unn deg det aller beste!
Er flasken tom? Så ta den neste!
Skriv deg i manifestet
for vår suksess og vår ruin!
Vår medisin
mot kveld og natten silde
er karmosin!
Hvil deg ved denne kilde
og hev ditt horn for venn og hin!
— Ditt horn for venn og hin!

Hellig er denne lunden
av ranke løvtrær sammenbunden,
buer seg opp fra grunnen
som katedral og sarkofag!
Solspill i løvet bruser,
i skyggen leker våre muser,
smiler, bedrar og knuser
her under skyers linne drag.
I Ullas lag,
i denne måltidsstunden,
grip glass! grip dag!
Hellig er denne lunden
og kledd med blomster, tusen slag!
— Med blomster, tusen slag!

Nymfen, se hennes iver
i alt og ett hva hun bedriver,
skjærer i stykk og skiver
og tryller fram en fantasi!
Her trenges egg og fløte!
Og dette krydder må hun støte!
Så søtes alt det søte,
og hun er selv koketteri!
Legg kjøttet i
og krydre så det river!
Riv løs, slipp fri!
Nymfen, se hennes iver,
og den fortjener ikke vi!
— Fortjener ikke vi!

Her i den grønne sfære
skal vi forløse livets lære!
Ulla, farvel min kjære,
og takk for varmen av din hud!
Fredman ser for seg presten,
en knappemynt er vekk i vesten,
livet er slutt, og festen
ved fergemannens krav og bud!
Kom hjertets Gud
med kjærighet og ære
i Bacchi skrud!
Her i den grønne sfære
sto Ulla siste gangen brud!
— Den siste gangen brud!

FS 5c: Vår broder Glock har vandret hen

Så slår min Glock nu locket till / Info side 12

Vår broder Glock har vandret hen
den vei som ingen kjenner.
Ved graven står nå kun igjen
ditt krus og dine venner.
Ditt liv ble kort, men best av alt:
Du levde før du døde,
og nå er du med ære kalt
til Bacchi morgenrøde!

Du drakk så druen lo og gråt
og enset knapt nok pusten.
Din kropp ble stor og tung og våt,
men røsten aldri rusten;
den sang oss hen til Bacchi favn
og sviktet aldri tonen,
og du er gitt et æresnavn
der fremst i prosesjonen!

I Ordenssalen lød den titt,
din tunge støpt av honning!
Nå skal den lyde høyt og vidt
for Bacchus og hans dronning!
Vi minnes deg med hatt og stav
ved musiker og fane!
Ble paradiset også grav
og vellysten din bane?

Ditt krus er fylt for siste gang
av blomsterflor fra marken,
det høver seg din stand og rang
for møtet med monarken!
En siste skål for venners venn,
vi senker marskalkstaven
og risler edle dråper hen
som tårer over graven!

FS 14: Om jeg hadde seks tusen daler

Hade jag sextusende daler / Info side 12

Om jeg hadde sekstusen daler :/: i kvartaler :/:
og en tønne gull i arv,
ja da bød jeg folk uti saler :/: med pokaler :/:
for å glemme tidens tarv!

Men framfor alt så skulle jeg drikke,
og så nikke, og så hikke, og så drikke,
glemme verdens små besvær.

Alle svenner, kusker, lakeier, :/: se de neier :/:
for den stand de selv er fra!
Vi skal mumse gåseposteier :/: ingen veier, :/:
rope natt og dag hurra!

Men framfor alt...

Jeg skull' handle varepartier, :/: rederier, :/:
store skip på verdens hav,
kjøpe byens konditorier, :/: gartnerier :/:
og en grind å stenge av!

Men framfor alt...

I en hegn av blomster og kranser :/: som jeg sanser :/:
nyter jeg min velstands skrud,
og mitt hjerte hopper og danser, :/: bryter skanser :/:
og jeg skrider til min brud!

Men framfor alt...

Men man kan knapt sådant forlange, :/: jeg er bange :/:
at min skjebnes mål er fylt.
Blir jeg gift så vet jeg om mange :/: som er slange :/:
og jeg svikes uforskyldt.

Men da til trøst så skulle jeg drikke,
og så nikke, og så hikke, og så drikke,
glemme verdens små besvær.

FS 16: Er jeg født, så vil jeg leve!

År jag född, så vill jag leva / Info side 12

Er jeg født, så vil jeg leve
her og nå på Adams vis
med min Eva som en greve
i et paradisi!

La meg nyte frukter, ost og brød,
drikke nektar, sove søtt

og rosenblader strø -

La kun gode tider stå i kø,
la meg synge, la meg danse,

skjenke mine frø -

Ved min flaske vil jeg sovne,
ved min kvinne våkne opp,
om min hjernes løp vil dovne
fyller jeg min kopp!

La min fremtid lystig svinne
her i dette jordeliv,

Venus, bli hver dags gudinne,
Bacchus sinnets giv!

Klandrer noen meg for fylleri
skam ved tusen tønner! -

han skal alltid tørst forbli!

Nekter noen meg et svermeri -
skam ved tusen tønner! -

denne sjel gjør mytteri!

Kom så venner, la oss våke,
heve våre glass mot sky'n -
inntil døden med sin tåke
blinder våre syn -

FS 32: Tre fram, du nattens gud

Träd fram, du nattens gud / Info side 12

Tre fram, du nattens gud, og solens flammer dempe,
befal din stjernes glans mot aftenrøden kjempe,
gjør lummer bølge sval,
lukk så mitt øye til, og lett med list og lempe
min blodstorms hete kval.

Ved kilden favnes alt i nattens ouverture,
nå speiles månens ro i skjær av eventyret
og dagen jeg forlot,
på grenen av en alm Apollo la sin lyre
og slumrer ved dens fot.

Sefyrlett, kjølig bris imellom løvverk suser
og under kroners krans en mørkblå bølge kruser
ved våre åretak
mot klippens steile sprang og inn der strømmen huser
en gjedde, glupsk på vak.

Vinrankens dovne prakt vil lene seg mot muren,
tulpanens skrumpne blad glir ut i himmelskuren
med glissen dråpebrem.

Lengst borte på en eng der lyder lokkeluren,
budeia kaller hjem.

Nå råder nattens fred, nå lukker seg mitt øye.
Legg bort din fløyte, Pan! Apollo, skjenk meg nøye
din sang i skogens hvelv!
Kykloper, fauner, tyss! stopp gjenferds bitre møye
i jordens storm og skjelv.

En veverske strå bi, Arachne grep til teinen
og la sin renning ut som andakt over egnen.
Hør smeden langt i lei!

Vulcan, legg sleggen ned, hold an på hvilesteinen.
Men nå - nå sovner jeg.

FS 47 - 54: Et lite syngespill «Hendelser omkring Bacchi konkurs»

FS 47: Proklama i Bacchi konkurs

Bacchi proklama / Info side 12

Bacchus led et ørkendrama
i konkursen der han satt.
Retten ba om hans proklama.
- Send omkring min gamle hatt!
Men i hjørnet
flagret fjørne
hos en klebrig kreditor.
Bacchus bød på beste sorter,
øl og porter,
men med ord
sto han som naglet
mens kravene haglet
for djevlen var spraglet
og stor;
./. monsteret satt på vaglet! ./.

Bacchus rev seg vilt i håret;
var her ikke gods og gull?
Debet ble rekord for året,
kreditsiden netto null;
alt han eide
mindre veide
enn hans minste hodehår.
Men se der, et glass på bordet,
av de store!
Helan går!
Pytt være lotten!
Om tønna er råttan
så tøm den i potten!
Encore!
./. Skål så for bankerotten! ./.

FS 48: Booppgjør i Bacchi konkurs

Bacchi bouppteckning / Info side 12

November den femtende dagen
i annus horibilis sytten-åtti-tre
ble Bacchus definitivt slagen
til drabelig knefall på Rostock kafé.
For mektige herrer rundt bordet
sto Bacchus så from som en sol,
ærverdige Preses grep ordet
i hårpyrd og kappe fra høyrygget stol.

På bordet ble lagt dokumenter,
et livsløp av gjeldsbrev, aksepter og pant,
og kroverter håpet på renter,
den ene med hikke, den andre på kant,
den tredje fikk trøbbel med blæren,
hans tale var ytterst diffus.
Notarius finspisset fjæren,
men stakk den distré i et fristende krus.

Herr Preses med smuler på klede
og lovbooken tett ved sin egen terrin
fant retten fulltallig til stede
og partene rede til avtalt termin.
Han skuet den brogede skare:
Du, Bacchus, er nå under ed!
Og, lovmenn, vær våkne og klare!
Men klubben, hvor er den?... den var her i sted!

Bror Mollberg, herr Bacchus sin verge
la fram dokument om de midler som var;
en ølkanne, han kunne sverge
at denne var halvfull, den saken var klar,
og vesten han sto i, og sko'ne,
som villig ga tærne hans luft,
men buksen var lånt av hans kone
og kunne ei prises med men'skelig fornuft.

Behørig notert og beskrevet,
og intet er unndratt og nasket og glemt.
Nå har denne retten bedrevet
den ånd og bokstav som vår lov har bestemt.
Nå legger jeg klubben til side.
Hør alle min proklamasjon:
Vi skåler for alt man skal lide!
Drikk ut denne punsj, den er gjort på ... sitron!

FS 49: Utsettelseskjennelse i Bacchi konkurs

Uppskovsutslag i saken / Info side 12

Nykter og til stede
skjønner retten allerede
at Bacchi parter
har fortært så mange kvarter
at ei mer
noen ser
at man bør forbli i redet;
saken må
gjenoppstå
neste fredag... her! ... i vrede!

FS 64: Fjærlett vingesus på Haga

Fjæriln vingad syns på Haga / Info side 12

Fjærlett vingesus på Haga,
sommerfugl i tåkeeng
søker skjul i kongens saga
og i blomstens hus sin seng.
Selv det minste kryp i grunnen
vekkes opp av solens skinn
til andektig rus i lunden
og en livsvarm vestavind.

Haga, i ditt skjød forynges
gressets frø fra vissen grunn,
og i dine diker gynges
svanens ro en viet stund!
Ute der i skogens kamre
lyder ekko-knall og bank;
én skal stenen flittig hamre,
én skal hugge boks og plank.

Se, Brunnsvikens små najader
hever sine gyldne horn,
og de lekende kaskader
sprutes over Solna tårn.
Henved bjørken der og rognen
langs den slottsvei som vi ser
brisker folen seg for vognen,
bonden mildt mot Haga ler.

Hvilken glede i det grønne
i guddomlighetens park,
at man sammen med sin skjønne
øynes av en mild monark!
Hvert et blick hans øye sender
løkker fram vår takk med tår´,
i fortryllelsen som brenner
leges selv et hjertesår!

NOEN SMÅ INFORMASJONER OG KOMMENTARER:

«BELLMAN I NORDEN»:

Da Finland var en del av Sverige fram til krigen 1808-1809 var båndene sterke, og Bellmans viser ble raskt kjent i Finland. Et eksempel: FE 23 «Ack du min moder» fra 1770 foreligger i et finskspråklig skillingstrykk fra 1772. Bellman nådde også rimelig raskt sagaøya. FS 35 «Gubben Noach» fra 1765 finnes i tilsvarende trykk på islandsk fra 1787. I Danmark fikk Bellman helt fra første stund stor betydning. Flere kastet seg over oversettingsarbeidet, og det sies at Bellman skal ha hatt stor betydning for senere store danske diktere. Det er altså bare Norge av de nordiske land som ikke har tatt seg bryet med å oversette Bellman. Vår grunnleggende holdning er jo at vi godt forstår svensk. Mon det?

FE2: «La fela di danse» (1770)

Fredman henvender seg dels til spillemannen Fader Berg, dels gir han uttrykk for egen sinnstemning. Han avslutter med å stå fram som Sankt Fredman, og skulle som sådan ut til folket for å utøve sine apostelgjerninger, liksom forgjengeren Sankt Paulus, men med litt andre mål ...

FE23: « Akk, du min moder» (1770)

Fredman ligger i rennestenen etter en hard natt og forbanner sin eksistens og sitt opphav, men så begynner ting å skje rundt ham og han oppdager at han ligger utenfor kroen «Kryp inn». Hvilket han gjør!

FE38: «Unna, vik unna!» (1778)

Om Mollbergs paradering ved korporal Bomans gravferd. Profossen fremst i prosesjonen er en militær paradefører med ansvar for avstraffelser o.l. I norske ordbøker nevnes han kun som «bøddel». Legg merke til at fru Boman står og betrakter sin manns begravellesopptog utenfor en kro sammen med Fredman. Kvinner hadde ikke lov til å delta i militære prosesjoner!

FE43: «Varm mer øllebrød» (1771)

Til Ulla Winblad ved en inderlig anledning.

Denne visen kalles «barnsengsepistelen» og betraktes av mange, inkludert meg, som et mesterverk. Her vever Bellman sammen kjærlighet, fødsel, liv og død. I tittelen nevnes «öl och bröd» og det betyr sannsynligvis en suppe basert på øl, med brødterninger. Jeg velger likevel å bruke «øllebrød», som det er lettest å assosiere seg med.

FE69: «Dansemester Mollberg, brødre» (1773-1780)

Korporal Mollberg er en av Bellmans hovedpersoner. Om ham sier Bellman at han i sin tid eide et hus i Hornsgatan, og at han også var fabrikkeier. Så ble han rytter, dernest rytter uten hus, hest og dekken. Omsider ble han dansemester, og slår seg riktig løs...

FE71: «Ulla, min Ulla» (1790)

Fredman kommer til Fiskartorpet, et sted for romantikere og svermere. I et vindu står Ulla, og Fredman henvender seg til henne som en galant mat- og drikkefrier...

FE72: «Blendende nymf» (1790)

Levert ved Cajsa Lisas seng sent en aften. Opprinnelig skrevet i 1771, men omskrevet i 1790 da den første versjonen var for grov for utgiveren. Et artig poeng er at Bellman har rotet, han sier nemlig at «...solen har gått ned og regnbuen er oppe». Jeg har i solidaritet beholdt denne artighet...

FE80: «Liksom en hyrdinne» (1790)

Ulla er invitert på landtur av Mollberg, og alt er i utgangspunktet skjønt og grønt (hyrdediktning), men Bellman nøyer seg typisk nok ikke bare med det...

NOEN SMÅ INFORMASJONER OG KOMMENTARER:

FE81: «Merk deg vår skygge» (1785-1790)

Det morer meg at nordmenn seriøst og alvorlig aksepterer at denne epistel er adressert til «grålmakar» Løfberg. Som nordmenn forstår vi som kjent svensk godt, og vet at ordet betyr ... kranglefant! Bellman dedikerte denne visen til sin lege og venn, dr. Blad, med en bemerkning om at den var en av hans beste!

FE82: «Hvil deg ved denne kilde» (1790)

Om Fredmans uventede avskjed, forkynt ved Ulla Winblads frokost en sommermorgen i det grønne. Her har jeg kuttet to vers, dels fordi visen ville blitt for lang, dels fordi disse to vers er minst viktige for helheten. Den store utfordringen her er visens sentrale element, midtpartiet i siste vers:

... **Fredman** ser i minuten
Sig til naturens skuld förbruten,
Clotho ren ur surtouten,
Afklipt en knapp vid Charons bud.

Her i dette siste vers av siste epistel griper Bellman selv inn og slår fast at hans forteller (Fredman) får et tegn som peker mot døden: En mistet knapp (klippet av skjebnegudinnen Chloto) er den mynt fergemannen (Charon) skulle ha for å ro ham over til dødsriket. Lutfattige Fredman regnet nok med at fergemannen neppe vil se forskjell på en mynt og en knapp i mørket...

FS5c: «Vår broder Glock har vandret hen» (1770)

En av de mange trofaste tjenere i Bacchi Ordenskapitel skal følges til graven. Broder Johan Glock var herold (utroper), og den som kalte brødrene til prosesjoner.

FS14: «Om jeg hadde sekstusen daler» (1766)

Blakk som han stort sett alltid var fabulerte han om en inntekt på 6000 daler pr. kvartal, hvilket var omtrent 30 ganger det han tjente på den tiden!

FS16: «Er jeg født, så vil jeg leve!» (1765)

I dette året mistet han begge sine foreldre, men sto altså fram med dette livsbejaende budskap!

FS32: «Tre fram, du nattens gud!» (1784)

Hvis jeg ble bedt om å velge en favoritt fra Bellmans produksjon, måtte det bli denne!! Den ble publisert i 1784, men første utkast forelå allerede i 1780. I årene fram til utgivelsen av «Fredmans sanger» i 1791 ble den ytterligere omarbeidet. Bellman arbeidet altså med denne visen i over 10 år. Underlig nok har jeg brukt omtrent like lang tid på min versjon, jeg ble som han aldri fornøyd, og tok den fram med års mellomrom. Bellmans 15 vers har jeg kokt ned til 6. Dette er en vise uten egentlig handling, kun en naturlyrisk stemningsbølge.

FS47- 49: Et lite syngespill: «Hendelser omkring Bacchi konkurs»: (1784)

(FS47) Proklama, (FS48) Booppgjør, (FS49) Utsettelseskjennelse.

Bellman drev gjøn med sin eget store problem gjennom hele livet, økonomien. I FS 47 er det et godt eksempel på Bellmans sans for ordspill: Han nevner at det sitter en «bjørn» i salen, mens Bacchus føler seg som en «nalle», en (barne)bamse. Problemet er at om man korrekt oversetter «bjørn» til «kreditor» og «nalle» til «bamse», blir ordspillet borte. Jeg har valgt en løsning som i alle fall inkluderer «dyreriket».

FS64: «Fjærlett vingesus på Haga» (1791)

Kong Gustav III ville bygge et sommerslott på Haga. Han anla en veldig park, men det ble aldri noe mer enn provisoriske bygninger. Bellman sendte tidlig en søknad til hoffet om en stilling som oldfrue på Haga for sin kone. Det ble altså ikke noe slott, og dermed heller ingen jobb for fru Bellman, men den elegante søknaden på vers ble i ettertid omgjort til denne visen.